

Množičnost v športu

Že vrsto let so telesnokulturni delavci opažali, da med mladino ni večjega odziva za rekreacijo. Isto je bilo pri starejših, ki so se redni vadbi izogibali bodisi zaradi lagodnosti ali pa zato, ker ni bilo ustreznih organizacij. Tu mislimo na enotno strokovno vodstvo, brez katerega ni možno organizirati vadbe v katerikoli zvrsti športa. Torej je bila zamisel o ustanovitvi temeljnih telesnokulturnih skupnosti več kot zaželena, pri čemer je treba poudariti, da je naletela na še posebno veliko odobravanje med dolgoletnimi vaditelji športa. Ti vedo, da se brez načrtnosti v športu malo doseže. Mladi, ki hočejo postati fizično in psihično zreli ljudje, se morajo med drugim udeleževati v eni izmed znanih športnih panog. Tako pridejo do prepotrebne telesne kondicije.

S tem ko so se TTKS v Ljubljani odločile za množičnost v športu, so si pridobile simpatije širokega kroga občinstva, ki bi sicer odločilo za marsikaj manj koristnega kot pa je npr. košarka na prostem ali pa plavanje, da ne omenjamo drugih športnih zvrsti. TTKS so se že od vsega začetka zavedale, da bo le primerno propagiranje športnih zvrsti med občani, v temeljnih organizacijah združenega dela in v krajevnih skupnostih prineslo zaželene rezultate. To pa je za skupnosti bistveno, saj le tako lahko zagovarjajo svoj obstoj. Širša družbena skupnost pa ve, da niso bila zamažena sredstva, ki jih je namenila razvijanju telesne kulturne dejavnosti, ki je v da-

našnjem močno stehiniranem svetu več kot nujna.

Tako je bilo v obdobju od 1. januarja 1975 pa do konca junija organiziranih pet tekmovalnih za delavce TOZD, in sicer tekmovalja v streljanju, namiznem tenisu, kegljanju, smučanju in košarki. Na tekmovalnih je bilo prek 1400 udeležencev iz 76 delovnih organizacij, pri čemer velja poudariti, da so bila vsa tekmovalja brezplačna. Istočasno so bili še plavalni tečaji za otroke in odrasle v okviru akcije »naučimo se plavati«. Na teh tečajih je bilo 237 otrok in 106 odraslih. Krajanom je TTKS pripravila tri tekmovalja, in sicer v streljanju, odbojki in namiznem tenisu.

Za šolska športna društva pa so na osnovnih šolah organizirali osem občinskih prvenstev, ki se jih je udeležilo več kot 800 učencev ni učenk iz sedmih šolskih športnih društev. Poleg tega pa so bila še tekmovalja v košarki, kjer so sodelovali delavci posameznih TOZD v okviru t. i. liga tekmovalja. Tu pa so bila še druga tekmovalja, med katerimi velja omeniti zlasti pohod po poteh partizanske Ljubljane, ki se ga je udeležilo 1985 učencev in 8133 dijakov srednjih in strokovnih šol, drugih občanov in delavcev TOZD. Ta pohod je bil izveden v spomin na težke čase v okupirani Ljubljani, kjer so številni ilegalci pri svojem delu in pri prehajanju iz mesta morali pokazati dobro mero poguma, pri čemer so jim bili zgled že prekaljeni dolgoletni revolucionarji, ki so bili že iz predvoj-

nega ilegalnega dela vajeni številnih ovir pri opravljanju svojega pomembnega dela.

Če želimo prikazati uspešno delovanje TTKS Center, je prav, da navedemo dosežene rezultate na posameznih tekmovaljih, ki so edino pravo merilo za ocenjevanje dela športnih vaditeljev ter organizatorjev posameznih tekmovalj. Posebej je treba poudariti velik odziv delovnih organizacij, ki kažejo veliko zanimanje za rekreacijo svojih delavcev. Počasi spoznavajo, da jim fizično močnejši ljudje dosti bolj koristijo pri opravljanju vsakodnevnega dela kot pa ljudje, ki že v mlajših letih postanejo občutljivi za vsak večji fizični napor, kot da bi šlo za mnogo starejše ljudi, kjer pa je tako stanje bolj razumljivo.

REZULTATI TEKMOVANJ

Na TRIM tekmovaljih je sodelovalo 72 delovnih organizacij, med katerimi naj omenimo Ljubljansko banko, Koteks Tobus, Jugobanko, Agrotehniko, Zavod za statistiko, Rast, NUK, Intertrade in druge organizacije. Če ne navajamo posebej še ostalih TOZD, še ne pomeni, da je za širšo družbeno skupnost njihova udeležba nepomembna. Geslo, kar največja udeležba na tekmovaljih in ne doseženi rezultati, ni brez pomena.

Tako so bila organizirana:

— trim sindikalno tekmovalje v smučanju, 27. februarja, Soriška planina, udeležilo se ga je 55 ekip iz 36 delovnih organizacij;

— trim sindikalno tekmovalje v kegljanju, od 8. do 15.

marca 1975, sodelovalo je 33 moških in 13 ženskih ekip z več kot 230 tekmovalci;

— trim sindikalno tekmovalje v namiznem tenisu, udeležilo se ga je 25 moških in 4 ženske ekipe s prek 100 igralci, tekmovalje je bilo prirejeno v športnem parku Kodeljevo;

— trim sindikalno tekmovalje v streljanju, Dolenjska cesta, 6., 7. in 8. maja;

— trim tekmovalje v košarki, nastopilo je 20 ekip s prek 250 igralci;

— trim tekmovalje v namiznem tenisu, itd.

IZHODISCA

Temeljna telesnokulturna skupnost je za naslednje leto izdelala izhodišča svojega programa, kjer je poudarila zlasti množičnost telesne kulture. Telesno kulturna dejavnost bi morala potekati preko delovnih organizacij SSD, krajevnih skupnosti in TVD Partizan. Da bi to dosegli, bo potrebno bolj širiti vadbo delavcev v TOZD, s tem da jim TTKS nudi strokovno pomoč. Nadaljevati pa bo treba s TRIM tečaji (smučanje, hoja, tek, plavanje in kolesarjenje), organizirati izlete. V KS bo treba ustanoviti ustrezne komisije, ki bodo organizatorji športne dejavnosti in oblikovalci programov rekreacije v krajevnih skupnostih.

Za poživitev raznih športnih zvrsti so potrebni še športni aktivisti. Znano je, da je površin za rekreacijo znatno manj, kot pa bi jih potrebovali. K delu bo treba nujno pritegniti zlasti mladno. Poleg TRIM tekmovalj morajo priti na vrsto razredna in medrazredna tekmovalja, občinska tekmovalja in prvenstva in medobčinska srečanja. TTKS bo po svojih močeh podpirala tudi prijateljska srečanja, ki prav tako služijo popularizaciji športa. Organizirali bodo naslednja ob-

činska prvenstva: v krosu, smučanju, košarki, namiznem tenisu itd. Ob vsem tem pa ne smemo pozabiti na vrhunski šport, na znanstveno raziskovalno delo, izobraževanje in štipendiranje športnih delavcev. Tudi to je pomembno področje dela TTKS, ki ga ne sme zanemarjati, sicer ne bo mogoče odpraviti vseh posledic (pomanjkanje strokovnjakov, manjše možnosti za množičnost v športu; kaj pa dosežki in spoznanja?).

Telesnokulturna skupnost je predlagala občinski skupščini uvedbo postopka za ustanovitev sklada za objekte družbenega standarda, da bi tako prišla do prepotrebnejših športnih objektov. V zadnjih 15 letih se, kot je znano, ni nič zgradilo. S pomočjo sklada bi zagotovili 3200 kvadratnih metrov površin, to je tri telovadnice v letnem telovadišču Tivoli, kjer bo sedanje poslopje porušeno. Računi kažejo, da bi lahko začeli z gradnjo leta 1977, saj ima TTKS na voljo že precej dokumentacije od LÜZ. Poleg tega bi lahko zagotovili še 30.000 kvadratnih metrov odprtih površin, pri čemer bi pri financiranju pomagale sosednje občine. S tem bi občina Center dosegla povprečje športnih površin na prebivalca v republiki za leto 1970, ki ga zaenkrat še ne dosega. Leta 1970 je to povprečje znašalo v republiki 2,34 kvadratnega metra na osebo. Žal pa je v občini Center sedaj le 0,59 kvadratnega metra na osebo. Razlika je očitna. Kaže, da jo bo treba takoj zmanjšati, sicer se lahko zgodi, da se še poveča. Pri tem pa je razveseljivo, da je stanje glede tega drugje v Ljubljani znatno boljše, čeprav se ni takšno kot marsikje po svetu. V nekaterih evropskih državah so dosegli znatno boljše športne rezultate prav zaradi boljših pogojev, med katere pa gotovo sodi tudi površina, ki odpade na posameznika. C. F.

nosti v okviru Jugoslavije. Vsi odloki 1. zasedanja SNOO so bili objavljeni v Slovenskem poročevalcu 20. septembra in 1. oktobra. To se pravi, da je bila celotna slovenska javnost seznanjena z njimi. O njih pa je še posebej razpravljala plenurni voljeni delegatov okroglih odborov OF iz Ljubljanske pokrajine, ki so se 12. oktobra 1941 sestali v Ljubljani. V posebni resoluciji je okrog 25 delegatov soglasno pozdravilo vse odloke SNOO ter sprejelo sklepe za nove naloge, ki so bile v zvezi z odloki SNOO. O tem plenumu je obširno poročal Poročevalec z dne 17. oktobra.

MLADA LJUDSKA OBLAST SE POGLABLJA IN UTRJUJE

Osvobodilna fronta je imela torej že vse znake oblasti. Imela je zametek vrhovnega organa oblasti, ki je izdal odloke in ustvaril temelje sodne oblasti; imela je močno vojsko, ki je razvila v Ljubljani lastno saniteto pa tudi intendantsko službo s številnimi delavnicami — poleg krojaških, čevljarških, torbarskih mehaničnih in drugih tudi delavnice za razstrelivo — in dobro organiziran odpralni sektor. OF je imela tudi izredno dobro delujočo Varnostno obveščevalno službo. Obveščevalna služba je prodrla do najvišjih okupatorjevih političnih, policijskih in vojaških vrhov in do vrhov slovenskih izdajalskih formacij, varnostniki pa so že kaznovali organizatorje bratomornega klanja, ki jih je posebno sodišče obsodilo na smrt. Osvobodilno gibanje je imelo svoj finančno-gospodarski aparat in je krilo vse izdatke za civilne in vojaške potrebe iz lastnih sredstev, ki so se od vseh povsod stekala v ilegalno »banko OF« v Ljubljani. Samo Ljubljana je zbrala me-

sečno med 400.000 in 500.000 lir, kar je bilo za takratne čase ogromno. Propagandni aparat OF je imel lastno ilegalno radijsko postajo, v ilegalnih grafičnih in mnogih ciklostilnih tiskarnah pa je tiskal deset-tisoče letakov in lepakov, glasila osvobodilnega gibanja Slovenski poročevalec, Osvobodilna fronta. Delo in Mlada Slovenija v nakladah do 6.000 primerkov. Tiskarne so izdelale tudi več tisoč obrazcev za ponarejene dokumente, pozneje tudi za živilske nakaznice. Terenski in matični odbori OF so vodili celotno življenje svojega območja. Tovarniški odbori OF so določali lastnikom in vodilnim uslužbencem davke in druge dajatve za OF čeprav so bili ti morda nasprotniki OF, določali pa so tudi, kaj se bo v tovarni ali večjem podjetju skrivno delalo za osvobodilno gibanje, kaj se bo iz tovarn v velikih količinah tajno odpeljalo partizanom, pa tudi katera dela za okupatorja se bodo sabotirala, katera pa uničila. Odbori OF so bili izredno močno zasidrani in so odločali celo na okupatorjevih najbolj občutljivih ustanovah. Pošta in železnica sta bili skoraj 100% v rokah OF in celo na policiji je velika večina uslužbencev poštvalno sodelovala v OF.

Tako sta si stali nasproti dve oblasti — okupatorjeva in mlada ljudska oblast OF. Zaradi stanja, ki je postajalo za okupatorja čedalje bolj nevarno, je izdal visoki komisar Emilio Grazioli 10. septembra 1941 uredbo številka 67 o uvedbi izrednega vojaškega sodišča in smrtnih kazni. Uredba ima 8 členov. Člen 2.: Za oddajo orožja je odgovoren družinski poglavar, zato se kaznuje s smrtjo, če se v hiši najde orožje. Člen 3.: S smrtjo se kaznuje tisti, ki ogroža vojaške in civilne organe, zakrivi sa-

botažna dejanja, kdor hrani in širi prevratni material (to se pravi, da je bil smrti zapisan vsakdo, pri komur so našli ilegalni časopis), kdor daje zavetje prevratnikom. Člen 4. in 5.: Ustanovi se zredno sodišče, ki sodi omenjene prekrške. Smrtno kazen se izvrši v 24 urah. Okupatorjevo nasilje pa se je še bolj zaostriло potem, ko je bilo po Mussolinijevem odloku od 7. novembra 1941 v Ljubljani ustanovljeno vojaško sodišče II. armade. Aretacije so postajale čedalje bolj številne, ker si je medtem okupator že našel nekaj plačanih vohunov in izdajalcev. Čedalje bolj pogoste so bile obsodbe na 30 let ječe pa tudi na smrt. Toda Ljubljana je ostala slejkoprej neuklonljiva. Zaradi izredne enotnosti, velike osebnosti hrabrosti in iznajdljivosti, pa tudi zaradi naravnosti vzorne organiziranosti osvobodilnega gibanja, pa je bilo smrtnih žrtev teh odlokov manj kot je okupator pričakoval. Posebej je tu treba poudariti veliko požrtvovalnost žrtev teh in poznejših odlokov, ki so uzakonili ubijanje in nasilje, da obsojenci kljub strahotnemu mučenju pred izvedbo smrtnih kazni niso izdali svojih sodelavcev.

LJUBLJANA JAVNO IZVEDEUJE PRIPADNOST OSVOBODILNEMU GIBANJU

Kako malo je dala Ljubljana na okupatorjeve odloke in kako je veljala zanjo samo oblast OF, najbolj zgovorno dokazujejo tako imenovane »tihe« ali »plebiscitne akcije«. 29. oktobra, 1. decembra 1941 pa spet 3. januarja in 7. februarja 1942 je OF v Slovenskem poročevalcu in po zvezah vse do hišnih odborov OF, pozvala Ljubljance, naj med 7. in 8. uro zvečer demonstrativno zapuste ulice in javne lokale. Tik

pred 7. uro zvečer se je na ulicah in v javnih lokalih trlo ljudi, točno ob sedmih pa so ljudje izginili, kot da so se vdrli v zemljo. Tisti, ki so imeli daleč do doma, so se zatekli v najbližje veže in tudi v cerkve. V trenutku, ko je ura odbila osem, pa se je ogromna množica spet zila na ulice kot hudournik, ki ga okupatorjevo nasilje ni moglo zavreti.

O akciji 29. oktobra je poročal italijanski polkovnik Luigi Brunschietti: »Prebivalstvo je v celoti sledilo pozivu, naj med 19. in 20. uro zapusti javne lokale in ceste. Ob 20. uri so mnogi spet v skupinah zapustili svoje domove in dobesedno vdrli v javne lokale in na ulice«.

Boris Kidrič pa je zapisal o akciji 3. januarja, ki je bila posvečena žrtvam osvobodilnega boja: »Stvar je krasno uspešna. Vse ljubljanske ulice so bile posete s slovenskimi zastavicami s črnim robom, s pozivi IO OF in s črno obrobljenimi imeni Šlander in Serčer... Med 7. in 8. uro so bile ulice, lokali in gledališča prazni. Stvar je nov plebiscit za OF«.

Najbolj je uspela akcija 7. februarja zvečer, na predvečer obletnice Prešernove smrti. To je bil hkrati začetek tedna vse-slovenske enotnosti, ki je trajal do 15. februarja, obletnice smrti Matije Gubca. 7. februarja je bila vsa Ljubljana popisana z gesli, ki so pozivala na boj proti okupatorju ter s Prešernovimi verzi, tla pa so bila nastilana s trobojnicami, letaki in listki z borbenimi gesli. Z nekaterih javnih poslopij so visele dolge zastave s petokrako zvezdo, na telefonskih žicah je viselo tisoče zastavic. Tako sta se okupator in njegovi hlapci med 7. in 8. uro, ko so bile mestne ulice spet popolnoma prazne, znašla v svetu, ki je jasno izražal, da

ju ne priznava. Razumela sta, da je med njima in osvobodilnim gibanjem mogoče samo boj na življenje in smrt.

O čedalje hujšem zaostrovanju boja med osvobodilnim gibanjem in okupatorjem v razdobju »država v državi« je zapisal Boris Kidrič:

»Razume se, da stanje država v državi ni moglo dolgo trajati. Oblast je pač lahko samo ena. Slo je za vprašanje, ali bo okupator stri novo narodno oblast Osvobodilne fronte, ali pa bo Osvobodilna fronta prešla v čiščenje vsaj dela slovenskega ozemlja od okupatorjev«.

Slovenska partizanska vojska je maja 1942 osvobodila velik del slovenskega ozemlja na Dolenjskem, Notranjskem in v Beli Krajini in tam se je ljudska oblast razvijala in končno tako razvila, da je 10. maja 1945 v Ljubljano prišla prva vlada v zgodovini slovenskega naroda.

Teže je bilo v Ljubljani. Okupator je skušal to razdobje končati in uničiti osvobodilno gibanje v Ljubljani s tem, da je februarja 1942 ogradil mesto z dva metra visoko in ponekod do 6 metrov široko žično ograjo. Ob določenih prehodih iz mesta so bile zapornice in močna posadka, ki je podrobno pregledala vsakogar, ki je s predpisano dovolilnico zapuščal Ljubljano ali hotel v mesto. S popolno zaporo mesta je hotel okupator Ljubljano tudi odrezati od partizanskega zaledja in preprečiti oskrbo partizanskih enot. Hkrati z zaporo mesta pa je začel z izredno množičnimi racijami. Po ljubljanskih ulicah uradih, delavnicah in stanovanjih je dnevno aretiralo po več tisoč ljudi. Toda tudi s tem drastičnim ukrepom ni mogel streti Ljubljane.

MARICA ČEPE